

Tudem Edebiyat Ödüllü Çocuk Romanlarının Duyarlık Eğitimi Açısından İncelenmesi¹

Merve ARAS²
Beytullah KARAGÖZ³

Gönderim Tarihi: 14.09.2022

Yayın Tarihi:31.12.2022 Makale Türü: Araştırma makalesi

Öz

Çocuk edebiyatı; çocukların ilgi ve ihtiyaçlarının ön planda tutulduğu, hayata çocukların gözünden bakıldığı, çocuklar için ortaya konan bir edebiyattır. Yetişkin edebiyatından farklı olarak her yaş grubunun özelliklerinin dikkatle düşünülmesini gerektiren bu edebiyat türü düşünen, sorgulayan, estetik zevke sahip, topluma uyum sağlayabilen bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Günümüzde bireyselliğin ön plana çıkmasıyla toplum bilincinin kaybolmaya yüz tutmuş olması insanların kendileri dışında olup bitenleri de fark etmelerini gerekli kılmıştır. Bu sebeple etrafta olup bitene karşı bilinçli olmayı amaç edinen duyarlık eğitimi önemli bir konu haline gelmiştir. Bireylere küçük yaşlardan başlayarak kazandırılmak istenen duyarlık eğitiminin çocuk edebiyatı yapıtlarıyla kazandırılabilceği düşünülmektedir. Bu düşünceden yola çıkılarak yapılan bu araştırmanın amacı, Tudem Edebiyat Ödülleri'nde seçici kurul tarafından birinci olarak seçilen çocuk romanlarının duyarlık eğitimi açısından incelenmesidir. Araştırmada 2003 yılından itibaren verilen bu ödüllerde birincilik ödülü almış olan 7 adet çocuk romanı incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma deseni kullanılmış olup veriler doküman incelemesi yöntemiyle toplanmıştır. Verilerin analizinde ise içerik analizi kullanılmıştır. Yapıtlarda en sık aile bireylerine, dile ve doğaya duyarlık alanlarına ilişkin konular bulunmaktadır. Bunun yanında arkadaşlığa, hayvanlara, bilime, sağlığa, yardımlaşmaya, ölüme, barışa, okuma kültürüne duyarlık alanlarına ilişkin konular da sıkça yer almaktadır. Araştırma sonuçlarından yola çıkılarak incelenen romanların, çocuklara pek çok konuda duyarlık kazandırılmasında rol üstleneceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Duyarlık, Tudem, çocuk edebiyatı, roman, duyarlık eğitimi.

Examination of Tudem Literature Award-Winning Children's Novels in Terms of Sensitivity Education

Abstract

Children's literature is a literature that is put forward for children, in which the interests and needs of children are kept at the forefront, life is looked at through the eyes of children. Unlike adult literature, this type of literature, which requires careful consideration of the characteristics of each age group, aims to educate individuals who think, question, have aesthetic taste, and can adapt to society. Nowadays, with the coming to the forefront of individuality, the fact that the consciousness of society has been lost has made it necessary for people to realize what is happening outside of themselves. For this reason, sensitivity training, which aims to be aware of what is happening around, has become an important issue. It is thought that the sensitivity education that is desired to be given to individuals starting from an early age can be gained through children's literature works. Based on this idea, the purpose of this

¹Bu makale 1. yazarın, 2. yazar danışmanlığında 2022 yılında hazırladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

²Merve Aras, Yüksek Lisans Mezunu, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye, merve.aras5819@gop.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0821-3898

³Beytullah Karagöz, Doç. Dr, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye, beytullah.karagoz@gop.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2966-8226

research is to examine the children's novels selected as the first by the selection committee at the Tudem Literary Awards in terms of sensitivity education. In the research, 7 children's novels that have received the first prize in these awards given since 2003 were examined. A qualitative research design was used in the research and the data were collected using the document review method. Content analysis was used in the analysis of the data. Most often in the works there are topics related to family members, areas of sensitivity to language and nature. In addition, topics related to areas of sensitivity to friendship, animals, science, health, assistance, death, peace, reading culture are also frequently included. Based on the results of the research, it is thought that the novels examined will play a role in giving children sensitivity on many issues.

Key Words: Sensibility, Tudem, children's literature, novel, sensibility education.

Giriş

Edebiyat; yazarın yeteneği, beğenisi ve yaratıcılığıyla ortaya koyulan, kurmaca olmasına rağmen inandırıcılığı da bulunan ve bu yönüyle insanların duygu ve düşünce dünyalarını etkileyen sanat dalıdır (Aslan, 2019). Bu sanat dalı pek çok amaca hizmet etmektedir. Demiryürek'e (2009) göre öncelikli amacı dili sevdirmektir. Fakat edebiyat sadece dili sevdirmekten ya da dil bilinci oluşturmaktan ibaret değildir. Edebiyat milli değerlerinin farkında olan çevresine de bunları fark ettiren bilinçli bireyler yetiştirmeyi de amaçlamaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda ortaya konan edebi eserler ülkemizde Tanzimat dönemine kadar sadece yetişkinlere hitap etmekteydi. Fakat çocukların hayatı yetişkinlerden farklı algıladıkları, kendilerine özgü bir dünyalarının olduğu gerçeğinin kabullenilmesiyle çocuklara özgü edebiyatın ortaya çıkması kaçınılmaz olmuştur (Karakoç, 2014).

Çocuklara özgü oluşturulan çocuk edebiyatı; Sever (2003: 9) tarafından "Erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adı." olarak tanımlanırken, Yalçın ve Aytaş (2016: 19) tarafından "Çocukların büyüme ve gelişmelerine; hayallerine, duygularına, düşüncelerine, yeteneklerine ve zevklerine hitap eden, eğitirken eğlenmelerine katkıda bulunan sözlü ve yazılı verimlerin tamamı." olarak tanımlanmaktadır.

Okuma insanın hayata bakış açısını değiştiren ve ondaki ufukları aydınlatan bir eylemdir. Okuma insana hayattan zevk alma, bilgi edinme, hayatı tanıma gibi fırsatlar sunar (Oğuzkan,1977). Bu fırsatlardan faydalanmak için bireyin kendini yazılı kültürün doğasına bırakması, okumayı yaşam tarzı haline getirmesi, sorgulayarak, düşünerek bilgileri özümsemesi kısaca bir okuma kültürüne sahip olması gerekmektedir (Sever, 2013). Bu kültür sayesinde insanlar yaşamadıkları konularda dahi bilgi sahibi olmakta bu da onlara deneyim kazandırmaktadır. Okuyan insan düşünmekte, sorgulamakta ve böylece sorunlara çözüm üretebilme konusunda da yetkinleşmektedir (Karagöz, 2019).Bireylerde okuma kültürü oluşturabilmek için öncelikle edebiyatın eşsiz dünyasından yararlanmak gerekmektedir.

Duyarlık; kişinin kendi hayatı dışındaki hayatları görmezden gelmeme, yaşanan haksızlıklara ve yapılan kötülöklere empatiyle yaklaşarak çözüm arama, doğaya, canlılara sağduyuyla yaklaşma ve başkalarının duygularını duyumsayabilme yeteneğidir (Aslan, 2013). İnsanları önemsemeyi, onları fark etmeyi, sadece kendi dünyamızda yaşamamayı, hayata başka pencerelerden bakmayı esas alan duyarlık günümüzde oldukça önemli bir noktadadır. İnsanları bencilleştiren, yalnızlığa özendiren bu çağda duyarlığın geliştirebilmesi için fazlasıyla çaba harcamak gerekmektedir (Kibris, 2019). Bu zorlu süreçte sadece öğretici eserlerden yararlanmak çocuklara duyarlık kazandırmada yeterli

değildir. Ders kitapları gibi öğreticiliğin ağır bastığı kitaplar yerine çocukların duyularına hitap eden, edebi niteliği olan çocuk kitapları duyarlık kazandırma aşamasında daha etkili görülmektedir (Aslan, 2013).

Çocuk edebiyatının düşünen, sorgulayan ve çevresine karşı duyarlık kazanmış bireyler yetiştirmeyi amaçladığı söylenebilir (Alemdar ve Süngü, 2017; Sever, 2003). Çocuk edebiyatının bu amacını gerçekleştirebilmesi için edebi eserlerin sezdirim gücünden yararlanılarak çocukların çevrelerine, olaylara, insanlara kayıtsız kalmamalarını sağlayan duyarlık eğitimine ihtiyaç vardır. (Aslan, 2019; Melanlıoğlu, 2020).

Duyuların eğitilmesinde ise sanatçı duyarlığıyla oluşturulmuş, çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına uygun nitelikli çocuk kitapları tercih edilmelidir (Sever, 2013). Erken yaşlarda nitelikli kitaplarla tanışan okurlar değerlerinin farkında olan yapıtlardaki duyarlıkları içselleştirip davranış haline getiren duyarlı yetişkinler olurlar (Alemdar ve Süngü, 2017).

İlgialanyazınincelemesi yapıldığında Aslan'ın (2016), Oğuz Tansel'in 6 kitabındaki 41 masalı; Alamdar ve Süngü'ün(2017) Nazım Hikmet'in *Sevdalı Bulut* adlı kitabındaki 16 masalı; EtoğluKıbrıs'ın (2019), Gülten Dayıoğlu'na ait 5 çocuk kitabını; Evsen'in (2019), Mustafa Ruhi Şirin'in masal ve şiirlerini; Melanlıoğlu'nun (2020), günümüz konularından olan göç ve mültecilik sorununa değinerek göç ve mültecilik konulu 5 çocuk kitabını; Çinpolat'ın (2021), 2007 yılından beri düzenlenen Gülten Dayıoğlu Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Ödülleri'nde yılın çocuk romanı ödülünü alan 6 kitabı;Sezer'in (2021), 1-8. sınıf Türkçe ders kitaplarını; Demirtaş Özbilen'in(2021), Koray Avcı Çakman'a ait 8-13 yaş aralığına hitap eden 21 öykü ve romanı duyarlık eğitimi açısından incelediği görülmektedir.

Duyarlık eğitimi ve çocuk edebiyatı üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde ödüllü çocuk romanlarına alanyazında yeterince yer verilmediği görülmüştür. Aydın (2019) *Türk Edebiyatındaki Ödüllü Çocuk Romanlarında Temalar* adlı çalışmada, 1948 yılından 2016 yılına kadar ödül almış olan çocuk romanlarını inceleyerek bu alana öncülük etmiş ve ödül almanın kıymetli olmasına dikkat çekmiştir. Fakat seçici bir kurul tarafından ödül kazanan romanların çocuklar, öğretmenler ve ebeveynler tarafından tercih edilme sıklığının da fazla olma olasılığı göz önünde bulundurulduğunda ödüllü yapıtların daha fazla incelenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sebeple alanyazındaki bu eksikliği kapatmak amacıyla 36 yıllık yayın hayatı olan Tudem Yayıncılık tarafından düzenlenen yarışmalarda birincilik ödülü alan çocuk romanlarının duyarlık eğitimi kapsamında incelenmesiyle alana katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, incelenen dokümanlar, verilerin toplanması ve analizinin nasıl yapıldığı hakkındaki bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde veriler doküman inceleme, görüşme, gözlem gibi tekniklerle toplanmakta, olaylar doğal bir ortamda gerçekçi bir biçimde ortaya konmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu yöntemin esas amacı verileri anlamlandırmak ve yorumlamaktır (Merriam, 2018). Bu yöntem Tudem Edebiyat Ödüllü romanların nitel bir yaklaşımla anlamlandırılıp yorumlanabilmesi için tercih edilmiştir.

İncelenen Dokümanlar

Araştırma kapsamında Tudem Edebiyat Ödülleri'nde çocuk romanı kategorisinde birincilik kazanan romanlar incelenmiştir. 2003 yılından itibaren verilmeye başlanan bu ödüllerde toplamda sekiz kez yılın çocuk romanı ödülü verilmiştir (URL 1). Araştırmada Sevtap Ayhan'a ait *Kırk Dökük Şeyleri Onarma Ustası* adlı romanın basımı olmaması sebebiyle 7 adet çocuk romanı incelenmiştir.

Tablo 1. Araştırmada Kullanılan Kitaplar ve Özellikleri

Kitap Adı	Yazar Adı	Ödül Yılı	Sayfa Sayısı
Mavi Zamanlar	Mavisel Yener	2003	191
Teneke Kaplı İvan	Gökhan Tok ve Ülkü Çadırcı	2004	237
Kapiland'ın Kobayları	MiyaseSertbarut	2006	200
Almarpa'nın Gizemi	Koray Avcı Çakman	2011	152
Amber'in Zaman Kapsülü	Figen Gülü	2013	190
Kuş Olsam Evime Uçsam	Güzin Öztürk	2015	116
Selin Beni Terk Etti	Fatih Debbağ	2018	120

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışma kitapların duyarlık eğitimi açısından incelenmesini amaçladığı için veri toplamada doküman incelemesi yönteminden faydalandı. "Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar" (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Verilerin analizinde içerik analizi kullanıldı. İçerik analizi, birbirine benzeyen verilerin belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek okuyucunun anlayabileceği şekilde düzenlenip yorumlanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). İçerik analizi çeşitlerinden kategorisel analiz tercih edildi ve kitaplardan elde edilen veriler kategorilere yerleştirildi. Bu çalışmada Aslan'ın (2016) ve Karagöz'ün (2009) çalışmalarından yararlandı.

Çalışmada yararlanılan duyarlık kategorileri Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Duyarlık Kategoriler

Kategoriler		
1. Dilsel duyarlık	11. Emeğe ve çalışkanlığa duyarlık	21. Dürüstlüğe duyarlık
2. İnsana, insan mutluluğuna duyarlık	12. Yoksul insanlara duyarlık	22. Okuma kültürüne duyarlık
3. Kadına duyarlık	13. Hakka, hukuka, adalete duyarlık	23. Arkadaşlığa ve dostluğa duyarlık
4. Aşka-sevgiye duyarlık	14. Yardımlaşmaya duyarlık	24. Kültürel duyarlık
5. Hayvanlara duyarlık	15. Bilime ve bilimsel düşünceye duyarlık	
6. Aile bireyelerine duyarlık	16. Doğaya ve çevreye duyarlık	
7. Barışa duyarlık	17. Sanata ve estetik olana duyarlık	
8. İyilik yapmaya duyarlık	18. Sağlığa duyarlık	
9. Paylaşmaya duyarlık	19. Özgürlüğe duyarlık	
10. Toplumsal huzura duyarlık	20. Mesleklere duyarlık	

Kategorisel analizde veriler kodlandı. Kodlama yapılırken duyarlık kodları olarak Tablo 2’de verilen sayılar kullanılırken kitaplar A, B, C, D, E, F, G harfleriyle gösterildi. Çalışmada incelenen kitaplar verilerin güvenilirliği açısından 3 defa okundu kategoriler ve iletiler tekrar tekrar kontrol edildi. Son aşamada ise bulgular açıklandı ve yorumlama yapıldı.

Bu çalışmada incelenen kitaplar öncelikle araştırmacı tarafından aralıklarla 3 defa okunmuş ve duyarlık kategorileri doğrultusunda kodlamalar yapılmıştır. Çalışmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla Türk Dili ve Edebiyatı uzmanı tarafından yeniden kodlama yapılmış ve elde edilen verilerin uyuşum yüzdeleri Miles ve Huberman formülüyle hesaplanmıştır. “Güvenilirlik Katsayısı = Üzerinde görüş birliği sağlanan konu ya da terim sayısı ÷ (Üzerinde görüş birliği bulunmayan konu ya da terim sayısı + Üzerinde görüş birliği sağlanan konu ya da terim sayısı) × 100” (Miles & Huberman, 1994; akt. Çinpolat, 2021). Yapılan hesaplama sonucunda güvenilirlik katsayısının .96 (%96) olduğu tespit edilmiştir. Uzman ile araştırmacının arasındaki uyuşum yüzdesinin yüksek çıkması çalışmanın güvenilirliğini kanıtlamaktadır.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde incelenen kitaplardan elde edilen bulgular tablo ve doğrudan alıntılarla sunulmuştur.

Tablo 3. *Selin Beni Terk Etti Adlı Yapıtaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular*

Kitap Kodu	Duyarlık Kodu	Tespit Edilen Duyarlıkların Geçme Sıklığı	Toplam Duyarlık Sayıları/Geçme Sıklığı
A	1/2/3/4/5/6/8/ 13/14/15/16/17/ 18/19/20/21/ 22/23/24	1.(15)/2.(21)/3.(1)/4.(14)/5.(9)/ 6.(34)/8.(6)/13.(1)/14.(4)/15.(4)/ 16.(15)/17.(4)/18.(3)/19.(1)/ 20.(10)/21.(4)/22.(10)/23.(14)/ 24.(4)	20/174

Tablo 3’te *Selin Beni Terk Etti* adlı yapıtta çocuğu duyarlı kılacak konuların 174 defa geçtiği görülmektedir. Yapıtta en fazla insana ve insan mutluluğuna duyarlık, doğaya duyarlık, arkadaşlığa ve dostluğa duyarlık, aile bireylerine duyarlık geliştirebilecek konular yer almaktadır.

Tablo 4. *Kuş Olsam Evime Uçsam Adlı Yapıtaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular*

Kitap Kodu	Duyarlık Kodu	Tespit Edilen Duyarlıkların Geçme Sıklığı	Toplam Duyarlık Sayıları/Geçme Sıklığı
B	1/2/4/5/6/7/ 8/9/10/12/14/15/ 16/17/18/ 19/20/21/22/ 23	1.(15)/2.(10)/4.(3)/5.(9)/ 6.(44)/7.(15)/8.(7)/9.(1)/ 10.(3)/12.(3)/14.(9)/15.(1)/ 16.(16)/17.(1)/18.(3)/19.(1)/ 20.(3)/21.(2)/22.(1)/23.(6)	22/153

Tablo 4’te *Kuş Olsam Evime Uçsam* adlı yapıtta 153 kere çocukta duyarlık oluşturacak konuya yer verildiği görülmektedir. Bu konulardan aile bireylerine, temel yaşam ihtiyaçlarına, ölüme, dile, barışa ve doğaya duyarlık daha fazla yer almaktadır.

Tablo 5. *Almarpa'nın Gizemi Adlı Yapıttaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular*

Kitap Kodu	Duyarlık Kodu	Tespit Edilen Duyarlıkların Geçme Sıklığı	Toplam Duyarlık Sayıları/Geçme Sıklığı
C	1/2/3/4/5/6/8/9/ 11/13/14/15/16/ 17/18/19/20/22/ 23/24	1.(27)/2.(16)/3.(3)/4.(2) 5.(45)/6.(29)/8.(5)/9.(3) 11.(3)/13.(10)/14.(9)/ 15.(14)/16.(40)/17.(4) 18.(6)/19.(5)/20.(16)/22.(2)/ 23.(10)/24.(6)	21/255

Tablo 5'te *Almarpa'nın Gizemi* adlı yapıtta 255 defa duyarlık konularına değinilmiştir. Ve bu yapıtta aile bireyelerine, hayvanlara ve doğaya duyarlık konuları daha sık geçmektedir.

Tablo 6. *Mavi Zamanlar Adlı Yapıttaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular*

Kitap Kodu	Duyarlık Kodu	Tespit Edilen Duyarlıkların Geçme Sıklığı	Toplam Duyarlık Sayıları/Geçme Sıklığı
D	1/2/3/4/5/6/7/8/9/1 1/12/13/14 15/16/17/18/20/ 21/22/23/24	1.(19)/2.(7)/3.(5)/4.(6)/5.(7)/ 6.(19)/7.(1)/8.(2)/9.(3)/11.(13)/ 12.(1)/13.(1)/14.(16)/15.(17) 16.(7)/17.(5)/18.(8)/ 20.(12)/21.(3)/22.(18)/23.(10) 24.(12)	27/192

Tablo 6'da *Mavi Zamanlar* adlı yapıtta 192 defa duyarlık konularına değinilmiştir. Ve bu yapıtta dile, aile bireyelerine, bilime ve bilimsel düşünceye, yardımlaşmaya ve okuma kültürüne duyarlık konuları daha sık geçmektedir.

Tablo 7. *Teneke Kaplı İvan Adlı Yapıttaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular*

Kitap Kodu	Duyarlık Kodu	Tespit Edilen Duyarlıkların Geçme Sıklığı	Toplam Duyarlık Sayıları/Geçme Sıklığı
E	1/2/3/4/5/6/7/9/ 10/11/13/14/15/ 16/17/18/19/20/21/2 2/23/24	1.(25)/2.(12)/3.(4)/4.(16)/5.(24)/ 6.(22)/7.(3)/9.(2)/10.(2)/11.(8)/13.(1)/ 14.(8)/15.(3)/16.(9)/17.(18)/18.(4)/ 19.(1)/20.(24)/21.(1)/22.(3)/23.(13)/ 24.(1)	22/196

Tablo 7'de *Teneke Kaplı İvan* adlı yapıtta 196 defa duyarlık konularına değinilmiştir. Ve bu yapıtta dile, hayvanlara, aile bireyelerine, mesleklere ve sanata duyarlık konuları daha sık geçmektedir.

Tablo 8. *Kapiland'ın Kobayları Adlı Yapıttaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular*

Kitap Kodu	Duyarlık Kodu	Tespit Edilen Duyarlıkların Geçme Sıklığı	Toplam Duyarlık Sayıları/Geçme Sıklığı
F	1/2/3/4/5/6/7/8/9/10 /12/13/14/15/16/17/ 18/20/21/ 23/24	1.(10)/2.(4)/3.(2)/4.(11)/5.(8)/ 6.(23)/7.(1)/8.(1)/9.(1)/10.(8)/12.(3)/ 13.(7)/14.(6)/15.(14)/16.(6)/17.(2)/ 18.(35)/ 20.(8)/21.(2)/22.(1)/ 23.(12)/ 24.(1)	22/166

Tablo 8'de *Kapiland'ın Kobayları* adlı yapıtta 166 defa duyarlık konularına değinilmiştir. Ve bu yapıtta aile bireylerine, bilime-bilimsel düşünceye ve sağlığa duyarlık konuları daha sık geçmektedir.

Tablo 9. *Amber'in Zaman Kapsülü Adlı Yapıttaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular*

Kitap Kodu	Duyarlık Kodu	Tespit Edilen Duyarlıkların Geçme Sıklığı	Toplam Duyarlık Sayıları/Geçme Sıklığı
G	1/2/3/4/6/7/8/ 11/12/14/15/16/17/1 8/20/21/22/23	1.(14)/2.(28)/3.(1)/4.(15)/ 6.(63)/7.(4)/8.(3)/ 11.(3)/12.(1)/ 14.(9)/15.(10)/16.(5)/17.(8)/ 18.(14)/20.(13)/21.(3)/22.(5)/23.(17)	20/216

Tablo 9'da *Amber'in Zaman Kapsülü* adlı yapıtta 216 defa duyarlık konularına değinilmiştir. Ve bu yapıtta aile bireylerine, dile ve arkadaşlığa- dostluğa duyarlık konuları daha sık geçmektedir.

Tablo 10. *Belirlenen Duyarlıklarla İlgili Selin Beni Terk Etti Adlı Kitaptan Alıntı Yapılan Bazı Bölümler*

Duyarlık Kodu ve Alıntılar
4.Aşka ve Sevgiye Duyarlık
23.Arkadaşlığa ve Dostluğa Duyarlık
<i>"Gitti mi sahiden Zeynep? Ama o benim ilk arkadaşım. Bir daha gelmez mi şimdi? Beni özlemez mi, seni de mi özlemez? Hem biliyor musun, ona hiç söylemedim ama ben de onu çok seviyordum."</i> (s.9-10).
6.Aile Bireylerine Duyarlık
<i>Sıkı sıkı tembihliyor, aceleye getirip annene bir şey deme sakın diye. Ne yalan söyleyeyim, bu gitmeme ihtimali bile güzel. Bu sıralar babama çok ihtiyacım var. (s.42).</i>
8.İyilik Yapmaya Duyarlık
<i>Eh, yine de iyi bir başlangıç sayılırdı. İşte küçük bir iyilik, dedim. Birinin küçük de olsa bir sorununu çözmüştüm. (s.53).</i>
16. Doğaya ve Çevreye Duyarlık
<i>Yaşadığımız semti düşününce sokağımızdan çıktuktan hemen sonra, caddenin karşısında Gezi Parkı vardı. Benim aklıma ilk orası gelmişti. Taş binaların arasında bir vaha gibi uzanırdı park. Bu aylar en güzel</i>

zamanydı. Bazı sabahlar annem, babamla gider, yalnızca kuşları dinlerdik. Ormana gitmeden şehrin içinde kuşları duyabilmek gerçekten ayrıcalıktır. (s.81).

1. Dilsel Duyarlık

“Trésbien,” dedi Selin. Komutları çabuk kavramıştır. Sonra, “Pointé!” diyerek ayağa fırladı. Onu izlerken bunun parmak uçlarında yükselme komutu olduğunu anladım. (s.89).

Tablo 11. Belirlenen Duyarlıklarla İlgili Kuş Olsam Evime Uçsam Adlı Kitaptan Alıntı Yapılan Bazı Bölümler

Duyarlık Kodu ve Alıntılar

2. İnsana, İnsan Mutluluğuna Duyarlık

7. Barışa Duyarlık

16. Doğaya ve Çevreye Duyarlık

Ağaçlar dans edebilir bence. Hem de çok güzel edebilir. Direkler başlarını öne eğdi. Selam veriyorlar. Dansa kaldırdı ağacı. Ağaç ayağa kalktı. Köklerini tuttu. O da selam verdi. Sonra dallarının arasında binlerce kelebek uçtu. Ne güzel! Hep mutlu şeyler olsun isterim ben. Savaş olmasın isterim. (s.39).

7. İyilik Yapmaya Duyarlık

16. Doğaya ve Çevreye Duyarlık

Bazı ağabeyler dönmekten bahsediyor. Savaşmaya gitmek istiyorlar. “Bitsin!” diyorlar, “Savaşsak biter!” diyorlar. Savaşarak biter mi ki? Giderlerse dönmezler. Ağaçlar bile ölüyor, savaştan kaçmak istiyor. Söylesem mi? Abim de dönmedi desem mi? Demeyeyim. Susayım ben. (s.69).

1. Dilsel Duyarlık

Adam ne dedi, anlamadım. Türkçeyi iyi bilmiyorum daha. Kötü şey söyledi, kesin. (s.75).

2. İnsana, İnsan Mutluluğuna Duyarlık

4. Aşka-Sevgiye Duyarlık

İçeri Zehra girdi. Elinde kağıt kalem. Sevindi mi acaba? Ben sevinirim onu görünce. Utanırım biraz. Kulaklarım kızarır. Kulaklarım çok büyüktür benim. Kızardıysa görür kesin. Saklayamam ki! Olsun, görsün! Sevinçli bir şey Zehra'yı görmek. (s.80).

Tablo 12. Belirlenen Duyarlıklarla İlgili Almarpa'nın Gizemi Adlı Kitaptan Alıntı Yapılan Bazı Bölümler

Duyarlık Kodu ve Alıntılar

4. Aşka-Sevgiye Duyarlık

16. Doğaya ve Çevreye Duyarlık

Çiçekli tomurcuklar ve ılık ılık esen rüzgarla yüzünü göstermeye başlamıştı bahar... Kaan o gün okula giderken yanı başından geçtiği erik ağacına hayranlıkla bakıp daha önce hiç bu kadar çiçeklisini görmediğini düşündü. Köyceğiz'i, burada tanıdığı insanları sevmeye başlamıştır. O da Keremler gibi artık Kuşçu'yla

sohbet edeceği zamanları iple çekiyordu. (s.26).

6. Aile Bireyelerine Duyarlık

21. Dürüstlüğe Duyarlık

Kaan'ın anne babasından nasıl izin alacağını düşünüyordu. Tanımadıkları bir adamla göle açılmasına hayatta izin vermezlerdi. 'Yalan söylesem?' diye düşündü. Sanki Kuşçu onun niyetini anlamış gibi, "Bana babanın telefonunu verir misin Kaan? Onunla bir konuşayım. Hiç tanımadığı biriyle oğlunu gönderecek değil ya! Sabah seni tekneye onun getirmesini, böylece tanışabileceğimizi söylerim," dedi. (s.27).

5. Hayvanlara Duyarlık

16. Doğaya ve Çevreye Duyarlık

2. İnsana, İnsan Mutluluğuna Duyarlık

Tekne kanalın içinden göle doğru yol alırken bir yandan bahar rüzgarı yüzlerini okşarcasına ılık ılık esiyor, bir yandan da gölün üzerinde uçan kuşlar sanki onlara gösteri yaparcasına suya dalıp çıkıyordu. Daha önce hiç bu kadar mutlu olmadığını hissetti Kaan. (s.37).

16. Doğaya ve Çevreye Duyarlık

"Sığla ne?" dedi Kaan.

"Sığla, ülkemizde yalnız Kaunos ve çevresinde yetişen bir ağaç türü..." (s.42).

3. Kadına Duyarlık

5. Hayvanlara Duyarlık

"Tamam hanım tamam, mesaj alındı!" dedi İlhan Bey, sonra da ekledi: "Sen dememiş miydin havalar biraz daha ısınsın öyle gidelim diye? Vallahi bu kadın milletine hiç aklım ermiyor benim! Bir söylediğiniz diğerini tutmuyor. Hem bak, karettalar daha yeni yumurtlamaya başlamışlar. Daha erken gitseydik onları göremezdik ki!" (s.59).

Tablo 13. Belirlenen Duyarlıklarla İlgili Mavi Zamanlar Adlı Kitaptan Alıntı Yapılan Bazı Bölümler

Duyarlık Kodu ve Alıntılar

22. Okuma Kültürüne Duyarlık

Kendine özgü kokusu olan kitapları okumak için sabırsızlanıyordu. (s.9).

15. Bilime ve Bilimsel Düşünceye Duyarlık

"Sıkılmak da ne demek, olur mu hiç öyle şey. Merak, bilimin ikiz kardeşidir. Merak etmesek neyi öğrenebilirdik ki?" (s.43).

14. Yardımlaşmaya Duyarlık

22. Okuma Kültürüne Duyarlık

Öğlene kadar kazı alanında Arzu'ya yardım etmiş, öğleden sonra İlya'nın kenarına oturup masalı birçok kez okumuşlardı. (s.59).

1. Dilsel Duyarlık

Adam incecik sesiyle, bakışlarını kaçırarak, "I can't understand Turkish!" diye yanıtladı. (s.72).

2. İnsana, İnsan Mutluluğuna Duyarlık

"Ne çabuk mutlu olabiliyoruz burada!" dedi Kemikçi Sibel. "Mutluluk yetinmeyi bilmektir," dedi Ahmet Bey. (s.77).

24. Kültürel Duyarlık

7. Barışa Duyarlık

Bülent yontunun ikinci gözünü de ortaya çıkarmış, erinçle seyrediyordu. "Yaa çocuklar, işte böyle... Kazı yapmanın en güzel yanı budur. Bin yıllar öncesine dokunabilmek, insanoğlunun geçmişini anlamaktır, yaşamı anlamaktır. Savaşların acımasızlığını duyumsamak, barışı anlamaktır." (s.78).

Tablo 14. Belirlenen Duyarlıklarla İlgili Teneke Kaplı İvan Adlı Kitaptan Alıntı Yapılan Bazı Bölümler

Duyarlık Kodu ve Alıntılar

6. Aile Bireylerine Duyarlık

Akşamları yatağına yattığında, bu kadar çok annesi ve bu kadar çok babası olduğu için nasıl da şanslı olduğunu düşünürdü Dafni. Sonra gözlerini kapar, "Gerçek annem nasıl biriydi acaba?" diye sorardı kendi kendine. Yıllarca onu aramaya gelmeyen annesini merak ederdi. (s.10).

2. İnsana, İnsan Mutluluğuna Duyarlık

6. Aile Bireylerine Duyarlık

Bay Duran'ı daha önce hiç böyle ümitsiz görmemiştim. Biliyor musun onu tekrar mutlu görebilmek için elimden geleni yaparım. (s.14).

23. Arkadaşlığa ve Dostluğa Duyarlık

"Seni kimselerle değişmem Drago! Sen dünyadaki en, en, en iyi arkadaşsın!" (s.108).

11. Emeğe ve Çalışkanlığa Duyarlık

"Cevheri işleyip böyle dayanıklı ve parlak bir madene dönüştürmek çok zahmetli iştir. Türlü aşamalardan geçmesi gerekir. Tıpkı pasta pişirmek gibi, neyi, ne zaman, hangi aşamada yapacağını çok iyi bilmen, titizlikle hareket etmen gerekir. Oysa İvan bu işin gerektirdiği kadar sabırlı olamadı. Kısa yoldan çok para kazanmak istedi. Bu yüzden, zırhları tenekeden yapmaya başladı." (s.187).

1. Dilsel Duyarlık

"Drago, bu yaptığın çok ayıp. Misafir umduğunu değil, bulduğunu yer, unutma." (s.207).

2. İnsana, İnsan Mutluluğuna Duyarlık

17. Sanata ve Estetik Olana Duyarlık

"Olay şu İvan..." diye konuşmaya başladı Drago. "Duran hayatını çok monoton buluyor ve kendini mutsuz hissediyor. Belki bir operet sahnelerse, yeniden mutlu olacak, yeniden hayata sarılacak. Biz de bir

---

operet için orkestra bulmaya karar verdik.” (s.217).

Tablo 15. *Belirlenen Duyarlıklarla İlgili Kapiland’ın Kobayları Adlı Kitaptan Alıntı Yapılan Bazı Bölümler*

Duyarlık Kodu ve Alıntılar
20. Mesleklere Duyarlık <i>“Bana ne, ben yalnızca bir öneride bulundum. Hem boşuna bekleme doktor olmamı, genetik mühendisi olacağım ben.” (s.12).</i>
15. Bilime ve Bilimsel Düşünceye Duyarlık <i>“İnsandan insana bulaşmıyor. Yalnızca girdiği vücut üzerinde etkili. Dağıtacağımız şişedeki ilaçtan her gün bir kaşık içtiğinizde hiçbir sorun kalmayacak, merak etmeyin. Zaten bilim insanları da yaptıkları çalışmalarla yakında onların canına okuyacak.” (s.25).</i>
4. Aşka-Sevgiye Duyarlık <i>‘Acaba aldığım kilolar yüzünden mi?’ diye düşündü Burhan. Mehtap’ın da kilo aldığını fark etmişti, ama bu kız yüz kilo da olsa ona olan sevgisinden bir şey eksilmeyeceğini düşündü. (s.73).</i>

Tablo 16. *Belirlenen Duyarlıklarla İlgili Amber’in Zaman Kapsülü Adlı Kitaptan Alıntı Yapılan Bazı Bölümler*

Duyarlık Kodu ve Alıntılar
20. Mesleklere Duyarlık <i>Erdal amca bir süredir TikTak’ı ‘baba mesleğini öğrensin’ diyerek okuldan arta kalan zamanda yanında çalıştırıyordu. (s.7).</i>
2. İnsana, İnsan Mutluluğuna Duyarlık 6. Aile Bireylerine Duyarlık <i>Annem hayatta olsaydı ya da Ferda, tatilimiz daha da güzel geçebilirdi. Hatta her günümüz çok güzel geçerdi. Babam da hep çok mutlu olur, geçmiş hakkında düşünmeyi bırakırdı. “Keşke...” dedim. (s.83).</i>
1. Dilsel Duyarlık <i>Sessizce, İspanyolca bir şeyler mırıldandı. Ben “Ferda nerede?” deyince, tiyatro perdesini aralayarak koşarak kulise gitti. (s.86).</i>
17. Sanata ve Estetik Olana Duyarlık 20. Mesleklere Duyarlık <i>Resim yapmayı severdim. Hatta henüz karar veremesem de bazen üniversitede resim eğitimi alıp ressam olmayı düşünürdüm. (s.105).</i>

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Çocuklara duyarlık kazandırırken öğretici kitapların, öğretici üslubun aksine çocuk dünyasını dikkate alan, duyularını harekete geçiren yetkin çocuk kitaplarından faydalanmanın daha etkili olacağı düşünülmektedir. Bu görüşten yola çıkılarak yapılan bu çalışmada Tudem Edebiyat birincilik ödülü almış olan *Mavi Zamanalar*, *Teneke Kaplı İvan*, *Kapiland'ın Kobayları*, *Almarpa'nın Gizemi*, *Amber'in Zaman Kapsülü*, *Kuş Olsam Evime Uçsam* ve *Selin Beni Terk Etti* adlı çocuk romanları duyarlık eğitimi açısından incelenmiştir. İncelenen romanlarda, belirlenen 24 duyarlık alanı farklı düzeylerde tespit edilmiştir.

Alanyazındaki duyarlık eğitimine ilişkin çalışmalara bakıldığında; Alamdar ve Süngü'nün (2017) çalışmasında aile bireylerine, iyilik yapmaya, kadına, emeğe ve çalışkanlığa, aşka-sevgiye ve yardımlaşmaya, Evsen'in (2019) çalışmasında hayal ve düş gücüne, Çinpolat'ın (2021) çalışmasında insana-insan mutluluğuna, aşka-sevgiye, hayvanlara, aile bireylerine, emeğe ve çalışkanlığa, doğaya-çevreye, sanat ve estetik olana, okuma kültürüne, dostluk ve arkadaşlığa, Sezer'in (2021) çalışmasında ise insana-insan mutluluğuna, hayvanlara, doğaya ve çevreye, vatana-millete, Demirtaş Özbilen'in (2021) çalışmasında ise dünya tarihine ve kültürel mirasa, doğaya ve çevreye, hayvanlara duyarlık alanlarına ilişkin konuların daha sık geçtiği tespit edilmiştir. Yapılan bu çalışmada ise en sık aile bireylerine, dile ve doğaya duyarlı kılacak alanlara ilişkin konular tespit edilmiştir. Bu sonuçtan yola çıkılarak alanyazındaki çalışmalarda elde edilen bulguların birbiriyle benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Almarpa'nın Gizemi adlı yapıtın duyarlık açısından Demirtaş Özbilen (2021)'nin "Koray Avcı Çakman'ın Öykü ve Romanlarının Duyarlık Eğitimi Açısından İncelenmesi" isimli yüksek lisans tezinde incelendiği görülmektedir. 34 duyarlık alanının ele alındığı çalışmada *Almarpa'nın Gizemi* adlı yapıtta en sık aile bireylerine, doğaya ve hayvanlara duyarlık alanlarındaki konuların geçtiği tespit edilmiştir. Bu sonuçtan yola çıkılarak Ödüllü Çocuk Romanlarının Duyarlık Eğitimi Açısından İncelenmesi adlı bu çalışmayla bulgularının benzerlik gösterdiği görülmektedir. *Almarpa'nın Gizemi* adlı bu yapıtın içeriğine bakıldığında; kendini doğaya adanmış hatta doğaya kavuşmak, özgür hissetmek için çok büyük bir şirkette çalışmaktan vazgeçen Kuşçu ve onun küçük arkadaşları olan Kerem, Tolga, Aylin ve Kaan adındaki dört çocuğun maceralarını konu almaktadır. Babasının işleri dolayısıyla şehir hayatını terk edip Köyceğiz'e yerleşmek zorunda kalan Kaan'ın çevreye uyum sağlamaya çalışmasıyla başlayıp doğaya kendini teslim etmesiyle devam eden bu roman, nesli tükenmekte olan hayvanların ve ağaçların kurtarılmasıyla ilgili düzenlenen bir operasyon üzerinde şekillenmektedir. Bu durum okurlara doğayı fark etme imkanı sunarken, Kaunos Antik Kenti başta olmak üzere pek çok kültürel değerlerin tanıtılmasıyla okurların bu zenginliklerin farkına varacakları düşünülmektedir.

Han ve Türkyılmaz (2020), "MiyaseSertbarut'un Romanlarının Değerler Aktarımı Bakımından İncelenmesi" adlı çalışmada *Kapiland'ın Kobayları* adlı romanı da incelemişlerdir. Yapılan inceleme sonucunda bu romanda en fazla saygı, sevgi ve bilimsellik değerlerine ulaşılmıştır. Ödüllü Çocuk Romanlarının Duyarlık Eğitimi Açısından İncelenmesi adlı bu çalışmada ise bilime duyarlık alanına ilişkin konular ön plana çıkmakla birlikte sağlığa ve aile bireylerine duyarlık alanlarına ilişkin konulara da sıklıkla başvurulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bakımdan iki çalışmanın bulgularının örtüştüğü görülmektedir. İçerik açısından değerlendirildiğinde; *Kapiland'ın Kobayları* adlı roman, şiddet eğilimini azaltacağı öne sürülerek Kapiland tarafından anti-row adlı şurupların 7-17 yaş grubundaki çocuklara dağıtılmasıyla başlamaktadır.

Kapiland'inkendi ürünlerini satmak için kurduğu bir tuzak olan bu şuruplar çocukların iştahını açmakta ve obezite sorununa sebep olmaktadır. Bu sorunların önüne geçmek isteyen Marjinal, Mehtap, Burhan ve Ezgi adlı dört arkadaşın bu ilaçların kullanımını engelleme çabaları romana yön vermektedir. Bilimi sorgulamaları, birlikte hareket etmeleri, cesaretli davranmaları ve başkalarının sağlığını önemsemeleri iletiler olarak ön plana çıkmaktadır.

Selin Beni Terk Etti adlı yapıt Selin ve Deniz adlı iki arkadaş arasındaki ilişki üzerinden bireysel ve toplumsal pek çok konuya değinmektedir. Kitapta verilen iletilere bakıldığında okurlar, Selin ve Deniz'in birbirlerinden kopmamalarıyla güçlü bir arkadaşlığa tanık olurken, Deniz'in ebeveynlerinin boşanmaktan aşkın ve sevginin gücü sayesinde vazgeçmeleriyle aile olmanın önemine tanık olmaktadır. Deniz karakterinin babasının mimar olması ise çevreye dikkat çekme konusunda kullanılarak okurlara hem meslek hem de çevre bilinci kazandırma konusunda önemli bir etkidir. Bu bireysel konuların yanında Gezi Parkı'nın yıkımına karşı halkın mücadelesine ve doğaya sahip çıkmalarına değinilmektedir. Ayrıca Selin karakterinin sokak hayvanlarıyla sevgi ve şefkatle ilgilenmesi yapıtta dikkat çeken durumlardandır. Bu açıdan bakıldığında doğaya ve canlılara verilen değer ön plana çıkan iletiler arasındadır. Yapıtta doğa unsurları kişileştirmeden gerçek yönleriyle ele alınmıştır. Çocukların bizzat portakal çiçeklerinin kokusunu hissetmeleri, hayvanlara şefkat göstermeleri, ağaçlara sahip çıkmaları hiçbir kişileştirme yapılmadan verilmiştir. Yağmur'a (2019) göre, çocuk kitaplarında verilen doğaya ait unsurlar kişileştirme yapılmadan gerçek özellikleriyle verildiğinde çocuğun doğayla özdeşim kurması, doğaya saygı duyması daha kolay olabilir. Bu düşünceden de yola çıkılarak *Selin Beni Terk Etti* adlı yapıtın çocuğun doğayla ilişkisini olumlu yönde etkileyebileceği söylenebilir.

Kuş Olsam Evime Uçsam adlı yapıtta Suriye'deki iç savaş sebebiyle yurtlarını terk edip Türkiye'ye gelmek zorunda kalan bir ailenin başından geçenler evin küçük çocuğu Beşir'in gözünden anlatılmaktadır. Savaşın tüm olumsuz etkilerini anlatan bu yapıtta abisini kaybeden, evini bırakmak zorunda kalan, yerleşmek zorunda kaldığı ülkedeki insanlar tarafından dışlanan ve yoksulluk içinde yaşayan bir çocuğun acıları ve küçük sevinçleri yer almaktadır. İnsanlar arasındaki iletişim kopukluğuna değinilerek Türkçeye de vurgu yapılan bu yapıt savaşın etkilerini çarpıcı bir şekilde duyumsatmaktadır. Yapıtın çocuk okurların ölümü, ailenin değerini, barışın gerekliliğini, dilin önemini fark etmelerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Melanlıoğlu (2020) da sevgiye, kültüre, aile bireylerine, toplumsal huzura, doğaya, dile ait duyarlık alanlarındaki konuların daha sık geçtiğini tespit etmiştir. Aynı husus Tayşi (2019) için de geçerlidir. Bu durumda çalışmaların benzer bulgular içerdiği sonucuna ulaşılabilir.

Teneke Kaplı İvan, bebekken bir tiyatro bahçesine bırakılan Dafni adında bir çocuğun ailesi olarak gördüğü tiyatro oyuncularının mutlulukları için çabalamasını ve bir umutla Kanat Çırpan Senfoni Orkestrası'nı bulabilmek için yola çıkmasını konu alan merak uyandırıcı bir romandır. Roman boyunca Dafni'nin pek çok güçlkle karşılaşmasına rağmen hiçbir zaman yılmamasının, daima hayatından keyif alan bir çocuk olmasının, her ortama uyum sağlayabilmesinin, onu sahiplenen insanların mutluluğunu düşünmesinin ve sonunda amacına ulaşabilmesinin okurların hayata karşı umutlu olmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bunun yanında romanda tiyatro sanatı başta olmak üzere pek çok sanattan bahsedilmesinin okurlarda sanata karşı merak uyandıracığı düşünülmektedir. Bu romanda en sık dile, hayvanlara, aile bireylerine, sanata ve mesleklere duyarlı kılacak alanlara ilişkin konular geçmektedir. Sanata duyarlı kılacak konuları ele alması bakımından Çinpolat'ın (2021) çalışmasında yer alan *Masal Kenti Çocukları* adlı romanla benzerlik göstermektedir.

Mavi Zamanlar adlı yapıt, bir öykü yarışmasında ödül olarak Alliano Antik Kenti'ne gitme hakkı kazanan Işıl, Birce, Aktan ve Sevilay'ın Alliano'de yaşadıkları maceraları konu almaktadır. Eser, Birce adlı karakterin kitaplara olan düşkünlüğüyle başlayıp Birce'nin geziye gitmeden hemen önce okumaya başladığı ve Alliano Antik Kenti'nin sırlarını aydınlatan bir masalı bu dört arkadaş ve Gilman adlı kız çocuğunun da yardımıyla çözmeye çalışmalarıyla şekillenmektedir. Yapıtta geçen masallar Türkçenin zenginliklerini okurlara sunarken karakterlerin birbirleriyle sürekli paylaşım içinde olarak bir sırrın peşinden gitmeleri arkadaşlık ve yardımlaşma duygusunu sezdirmektedir. Bunların yanı sıra önemli bir değer olan Alliano'nin sular altında kalmaktan kurtarılması için yapılan çalışmalara, arkeologların verdiği emeğe, kültürün ne kadar değerli olduğuna da değinilen romanda genellikle aile bireylerine, dile, okuma kültürüne, bilime ve bilimsel düşünceye, yardımlaşmaya duyarlık alanlarına ilişkin iletilere yer verilmiştir. Aydemir (2010) yaptığı araştırmada Mavisel Yener'in eserlerinde; duru bir Türkçe kullandığı ve Türkçenin kullanımını öne çıkardığı, kitap okumayı seven karakterleri tercih ettiği, bilimin insan hayatındaki önemini yansıtmaya çalıştığı, aile sevgisinin yer bulduğu sonuçlarına ulaşırken *Mavi Zamanlar* adlı romanında dostluk temasının ön plana çıktığı, çocuklara tarihsel değerlere sahip çıkma ve tarihi sevme isteğinin verilmeye çalışıldığı sonuçlarına ulaşmıştır. Aydemir'in (2010) çalışmasındaki bulgularla Ödüllü Çocuk Romanlarının Duyarlık Eğitimi Açısından İncelenmesi adlı bu çalışmanın bulguları örtüşmektedir. Sonuç olarak *Mavi Zamanlar* adlı romanın çocukları duyarlı kılacağı düşünülmektedir.

Amber'in Zaman Kapsülü, Amber adında annesini daha 3 yaşındayken kaybeden bir kız çocuğu ve geçmişte yaşadığı kayıplardan dolayı kızına karşı fazla korumacı olan mimar bir babanın geçmişleriyle yüzleşmelerini konu alan sürükleyici bir romandır. Amber ve tek yakın arkadaşı Tiktak'ın dostluklarına yer veren roman, Amber'in babasına doğum gününde hediye edeceği saat için fotoğraf araştırmaya girişmesiyle başlamaktadır. Bu süreçte geçmişe dair birkaç mektuba ulaşan Amber'in geçmişi ve diğer aile bireylerini araştırmaya başlamasıyla roman şekillenmektedir. Bir halası olduğunu öğrenen ve ona ulaştığında babasının daha mutlu bir insan olacağını hayalini kuran Amber'in bu umutla her yolu denemesi ve sonunda halasına ulaşarak hayalindeki mutlu aileye kavuşmasıyla roman son bulmaktadır. Babasının mutluluğuna bu denli düşkün olan bir kız çocuğunun ele alındığı bu romanda aile bireylerine, dile ve arkadaşlığa-dostluğa duyarlık alanlarına ilişkin konular daha sık yer almaktadır. Romanın bu alanlarda çocukları duyarlı kılacağı düşünülmektedir.

Okurlara sezdirme yoluyla olayları, durumları kısaca gerçek hayatı yansıtan bu romanların hem kahramanlarının çocuk seçilmesi hem de olaylara çocuk bakışıyla yaklaşılması açısından da okurları duyarlı kılmaya elverişli olduğu sonucuna ulaşılabilir. Sadece Türkçeyle sınırlı kalmayarak bambaşka dillere de değinen bu romanların, okurların dil aracılığıyla başka kültürlerle merak duymalarına da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Öneriler

- İncelenen kitapların okullarda tiyatroya uyarlanarak çocukların yapıtlardaki duyarlılıkları içselleştirmeleri sağlanabilir.
- Roman dalında Tudem Edebiyat birincilik ödülü alan yazarların farklı yapıtları duyarlık eğitimi açısından incelenebilir.
- Tudem Edebiyat ödülü alan roman dışındaki türler duyarlık eğitimi açısından incelenebilir.
- Bu çalışmada incelenen ve çocukları duyarlı kılacağı sonucuna ulaşılan bu yapıtlar

okullarda çocuk okurlarla buluşturularak kitaplar üzerine tartışma saatleri düzenlenebilir.

Kaynakça

- Alamdar, S. G. ve Süngü, A. (2017). Nazım Hikmet'in Sevdalı Bulut adlı kitabındaki masalların duyarlık eğitimi bağlamında incelenmesi. T. Şimşek ve B. V. Yıldız (Ed.), *IV. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu* içinde (s. 301-314). İstanbul: Step Matbaacılık.
- Alamdar, S. G. ve Süngü, A. (2017). Nazım Hikmet'in Sevdalı Bulut Adlı Kitabındaki Masalların Duyarlık Eğitimi Bağlamında İncelenmesi. T. Şimşek ve B. V. Yıldız (Haz.) *IV.*
- Aslan, C. (2013). Duyarlık ve Düşünceyi Geliştirmede Çocuk/Gençlik Edebiyatı. *Çocuk Çocuk Anne Baba Eğitimci Dergisi*, (102), 29-32.
- Aslan, C. (2019). *Çocuk Edebiyatı ve Duyarlık Eğitimi*. 3. Baskı. Ankara: Pegem Akademi.
- Aydemir, S. (2010). *Çocuk Edebiyatı Yazarı Olarak Mavisel Yener'in Eserleri Üzerine Bir Araştırma*.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Çakman, K. (2021). *Almarpa'nın Gizemi*. 19.Baskı, Ankara: Tudem.
- Çinpolat, E. (2021). Gülten Dayıoğlu Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Ödülleri'nde Yılın Romanı Ödülünü Kazanan Eserlerin Duyarlık Eğitimi Açısından İncelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(25), s.854-872.
- Debbağ, F. (2020). *Selin Beni Terk Etti*. 1.Baskı, Ankara: Tudem.
- Demirtaş, Özbilen, E. (2021). *Koray Avcı Çakman'ın Öykü ve Romanlarının Duyarlık Eğitimi Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Demiryürek, G. (2009). *Türkiye Çocuk, Diyanet Çocuk ve Ebe Sobe Dergilerinin Yapısal Özellikler Bakımından Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Etoğlu, Kıbrıs, P. (2019). *Çocuk Edebiyatı Eserlerinin Duyarlık Eğitimi Bağlamında İncelenmesi: Gülten Dayıoğlu Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Evsen, K. (2019). *Mustafa Ruhi Şirin'in Çocuk Şiirleri ve Masallarının Duyarlık Eğitimi Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Gülü, F. (2021). *Amber'in Zaman Kapsülü*. 14.Baskı, Ankara: Tudem.
- Han, C. ve Türkyılmaz, M. (2020). Miyase Sertbarut'un Romanlarının Değerler Aktarımı Bakımından İncelenmesi. *Türk Akademik Yayınlar Dergisi*, 4(2), s.122-151.
- Karagöz, B. (2009). *Yapılandırmacı yaklaşıma göre ilköğretim 6 ve 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki değerlerin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Karagöz, B. (2019). TRT Çocuk Dergisi'ndeki Kitap Tanıtımları Üzerine Betimsel Bir İnceleme. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 8(1), s. 512-537.
- Karakoç, M. (2014). *Çocuk ve Yuva Dergisinin Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Eğitimindeki Rolü*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Melanlıoğlu, D. (2020). Çocuk Edebiyatındaki Kayıp Mültecilerin İzinde Duyarlılık Eğitimi. *Türkiyat Mecmuası*, 30(1), s.161-179.
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. (çev: Selahattin Turan), Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Oğuzkan, A. F. (1977). *Çocukedebiyatı*. 1.Basım, Ankara: KadioğluMatbaası

- Öztürk, G. (2020). *Kuş Olsam Evime Uçsam*. 9. Baskı, Ankara: Tudem.
- Sertbarut, M. (2021). *Kapiland'ın Kobayları*. 34. Baskı, Ankara: Tudem.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve Edebiyat*. 1. Baskı, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sever, S. (2013). Edebiyat Yapıtları Çocukların Duyu Algılarını Eğitir, Kavram Tasarımı Sürecini Devindirir. *Çoluk Çocuk Anne Baba Eğitimci Dergisi*, (102), 24-26.
- Sezer, K. (2021). *Türkçe Ders Kitaplarındaki (1-8) Metinlerin Duyarlık Eğitimi Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Tayşi, E. K. (2019). Sevim Ak'ın Öykülerinin Duyarlık Eğitimi Açısından İncelenmesi. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, 19(19), s. 303-324.
- Tok, G. ve Çadırcı, Ü. (2008). *Teneke Kaplı İvan*. 2. Baskı, Ankara: Tudem. *Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu içinde* (s.301-314).
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2016). *Çocuk Edebiyatı*. 8. Baskı, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yener, M. (2021). *Mavi Zamanlar*. 39. Baskı, Ankara: Tudem.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.